

Nr 107.

Av herr **Cedercrantz m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående förändringar av tullsatserna å socker och sirap m. m.*

Inom Riksdagen gjorde sig för ett par tiotal år sedan den uppfattningen gällande, att anläggning av sockerfabriker inom olika delar av landet borde uppmuntras och stödjas. Den jordkultur, som sockerbetan krävde, var ägnad att i hög grad framdriva lantbruket i de trakter, som berördes av sådan odling. För att denna skulle giva önskat utbyte, måste jorden vara väl dränerad, djupplöjd, rikt gödslad samt hållas fri från ogräs. Den från sockret skilda betmassan lämnade ock ett ypperligt kreatursfoder. Det var alltså lantmannens synpunkt, som i främsta rummet gjorde sig gällande. Denna uppfattning var vägledande för lagstiftningsarbetet på detta område ända till år 1905 och hade fått sitt tydligaste uttryck i Riksdagens beslut om sockerbeskattningen år 1893.

För den 1905 beslutade produktbeskattningen ligger en helt annan åskådning till grund. Det färdiga sockret betraktas där såsom en fabriksvara, lika varje annan dylik. Med råämnet såsom sådant och dess alstring tager icke längre Riksdagen någon direkt befattning i skattehänseende.

Medan den äldre materialbeskattningen ännu tillämpades, bildades Lidköpings sockerfabriksaktiebolag och anlades dess raffinaderi och råsockerfabrik, varjämte ett med detta samarbetande bolag, Östergötlands sockerfabriksaktiebolag, stiftades och anlade en råsockerfabrik i Linköping.

Rörande dessa företag beslöt Riksdagen 1905, alltså samtidigt med beslutet om produktbeskattningens införande från och med den 1 sep-

tember 1906, att »för de inom Öster- och Västergötland den 16 maj 1905 anlagda eller under anläggning varande vitbetssockerfabrikerna utbytet av 100 kilogram råa (ej torkade) vitbetor från och med den 1 september 1905 beräknas utgöra 10 kilogram socker».

Då för andra fabriker under samma år, 1905—1906, utbytet beräknades utgöra 12 kilogram, uppmuntrades sålunda de ovannämnda fabrikerna med en skattelindring under ett år för 2 kilogram socker per 100 kilogram betor.

De båda ifrågavarande fabrikerna i Lidköping och Linköping förde från början en mycket bekymmersam tillvaro och invecklades snart i ekonomiska svårigheter. Den av Riksdagen beviljade skattelindringen under ett år kunde de i endast ringa mån tillgodogöra sig, då betodlingen ännu icke fått någon fart.

Under dessa svårigheter grepo nya krafter in för att rädda företagen. Ett antal aktieägare återskänkte till Lidköpingsbolaget sina aktier, i vilkas ställe preferensaktier utsläpptes till belopp av 1,300,000 kronor, vilka sålunda tillförde bolaget friskt kapital. Samtidigt upplades obligationslån till belopp av 2,700,000 kronor.

De kalkyler, som lades till grund för denna rekonstruktion, voro byggda på den 1906 i kraft trädde lagstiftningen, vilken bestämde om skatt av 13 öre för varje kilogram raffinerat socker samt fastställde tullen på enahanda vara till 17 öre per kilogram.

Redan följande år rubbades emellertid även dessa beräkningar om en lugn och ostörd framtidsutveckling genom en ny förändring i sockerbeskattningen.

I nådig proposition till 1908 års Riksdag hade Kungl. Maj:t föreslagit en successiv ökning av sockerskatten till 16 öre eller med 3 öre per kilogram och tullens successiva sänkande med likaledes 3 öre. Dåvarande statsrådet och chefen för finansdepartementet ansåg emellertid, att staten numera ej hade något intresse av att bidra till betodlingens ytterligare spridande till nya trakter; det förslag han avgav, åsyftade därför att bereda de båda fabrikerna i Lidköping och Linköping »behövligt andrum för att kunna hinna ordna sig under de nya förhållandena, som inträda genom omreglering av sockerbeskattningen, under det att 1893 års skattelindring avsåg att befrämja betodlingens spridande till nya trakter».

Då de båda fabrikerna redan genom 1905 års beslut kommit i åtnjutande av ett års skattelindring, ansåg departementschefen emellertid, att frihet eller lättnad från den föreslagna skatteförhöjningen borde inskränkas till 4 år. Han föreslog därför, att sockerskatten för de båda

fabrikerna skulle utgå fortfarande med 13 öre per kilogram till den 1 september 1910 och därefter under 2 år med 15 öre per kilogram, var-
 efter full skatteskyldighet skulle inträda.

Med anledning av denna Kungl. Maj:ts nådiga proposition till 1908 års Riksdag väcktes flera enskilda motioner.

Trenne ledamöter av Första kammaren framhöllo i sin motivering, att ville man verkligen stödja de ifrågavarande bolagen, så måste dels skattelindringen utsträckas även till det råsocker, som utvunnes av sockerbeter vid fabriken i Mörbylånga, vilken grundlagts 1907, varjämte denna lindring borde omfatta en tidsperiod av tio år såsom den minsta, under vilken man behövde arbeta i trygghet för ökad skatt utöver den 1905 beslutade. Redan denna skatteomläggning hade kostat intressenterna i Lidköpingsbolaget miljoner.

Femton ledamöter av Andra kammaren — lantmannapartiet — hade förenat sig om en motiou med i huvudsak liknande motivering.

I dessa motioner yrkades, att Riksdagen skulle besluta, att skatten vid fabrikerna i Väster- och Östergötland samt på Öland skulle bestämmas till 13 öre, utan att någon tidsbegränsning ifrågasattes.

Elva ledamöter av Andra kammaren — liberala partiet — yrkade en ytterligare nedsättning i tullen på raffinerat socker med 2 öre mera, än Kungl. Maj:t föreslagit, men icke någon ändring i fråga om den åt fabrikerna i Väster- och Östergötland av Kungl. Maj:t föreslagna skattelindringen.

Sju ledamöter av Andra kammaren — socialdemokratiska partiet — yrkade likaledes en sänkning av tullen å raffinerat socker till 12 öre per kilogram, men att sockerskatten skulle utgå oförändrad med 13 öre per kilogram med undantag för fabrikerna i Väster- och Östergötland, som skulle åtnjuta nedsättning i densamma till 10 öre under 2 år och till 12 öre under ytterligare 2 år.

Bevillningsutskottet tillstyrkte skattelindringen för fabrikerna såväl i Väster- och Östergötland som på Öland, i syfte att stödja icke blott de industriella företagen utan även jordbruket i de landskap, där de voro belägna. Då det vore av viss betydelse, att icke på sockerindustriens område all konkurrens inom vårt land uteslötes, borde enligt utskottets förmenande förmånen av skattelindring få åtnjutas av här ifrågavarande fabriker endast under förutsättning, att rätten att föfoga över desamma icke — vare sig genom köp eller arrende — komme i Svenska sockerfabriksaktiebolagets händer.

Under denna förutsättning tillstyrkte utskottet, att sockerskatten

för ifrågavarande tre fabriker under 5 år skulle liksom under de föregående åren få utgå med 13 öre per kilogram.

Detta blev också Riksdagens beslut.

Då 1908 års kungl. proposition beslöts, yttrade departementschefen, att förhoppningarna om att sockerindustrien skulle i Väster- och Östergötland kunna bedrivas med något så när liknande ekonomisk framgång som i landets sydligare delar åtminstone ännu — år 1908 — icke nått sitt mål. Han anförde till stöd för detta sitt uttalande bland annat, att i Östergötland, där avverkningen varit störst, den dock icke uppgått till mera än ungefär en tredjedel av den vanliga avverkningen vid övriga råsockerbruk. Detta berodde till en början därpå, att ej tillräcklig areal erhållits för betodlingen. Under år 1907 vore arealerna ej större än omkring 830 hektar för Linköpingsfabriken och 375 hektar för Lidköpingsfabriken. Vidare erhöles avsevärt mindre avkastning betor per hektar i dessa trakter än i Skåne, nämligen ej ens 13 à 14 ton i Västergötland och omkring 20 ton i Östergötland mot närmare 30 ton i Malmöhus län. Men ej nog härmed, de erhållna betorna vore även av sämre kvalitet än de skånska, i det att icke endast sockerhalten vore nära ett par procent lägre utan även svårigheten att taga ut sockret ur betan vore väsentligt större.

Sedan nämnda uttalanden gjordes år 1908, hava förhållandena mycket förändrats. Detta framgår redan av den utredning, som verkstälts av inom finansdepartementet särskilt tillkallade sakkunnige och för vilken utredning herr statsrådet och chefen för finansdepartementet redogör i sitt anförande till statsrådsprotokollet den 31 januari 1913. Här uppgives till en början att endast en tjugondel av landets hela sockertillverkning komme på de tre med varandra samarbetande företag, vilka hopföras under beteckningen »Lidköpingsgruppen»; vidare säges: »I Västergötland uppgick hela betarealen år 1912 ej till mer än omkring 280 hektar, på Öland till omkring 870 hektar och i Östergötland till omkring 1,370 hektar. Om också dessa siffror i jämförelse med motsvarande tal för de närmast föregående åren i de båda sistnämnda provinserna utvisa en stegring, så är likväl uppenbart, att betarealer av en relativt så ringa omfattning icke kunna sägas utgöra något talande bevis för, att betodlingen tillvunnit sig någon allmänna uppmärksamhet bland lantbrukarne i Väster- och Östergötland eller på Öland. Likväl har sockerindustrien bedrivits i Västergötland sedan år 1904, i Östergötland sedan år 1905 och på Öland sedan år 1908. Det är under sådana omständigheter självfallet, att det gynnsamma inflytande betodlingen visat sig kunna utöva till främjande av jordkulturen och av en

i allmänhet förbättrad och intensivare drift, knappast varit att spåra i någon för ifrågakommande provinsers odling i dess helhet märkbar utsträckning. Den med betor odlade arealen utgör i själva verket blott en liten bråkdel av all odlad jord i de tre landskapen (i Väster- och Östergötland samt Öland resp. 0.05, 0.6 samt 2.2 procent).»

Det är en mycket mörk bild av de å nämnda orter belägna sockerfabrikernas hittillsvarande utveckling, nuvarande ekonomiska ställning och framtida utvecklingsmöjligheter, som herrar sakkunnige här lämna. De utsäga även öppet, att de av den gjorda undersökningen kommit till den övertygelsen, att föga hopp finnes »för att Öster- och Västergötlands samt Ölands sockerindustri skall kunna för framtiden fortbestå», och de finna det utomordentligt beklagligt, att så skall vara fallet. Det hade dock icke varit möjligt att utfinna något hjälpmedel härför. Den undantagsställning, som denna del av landets sockertillverkning enligt 1908 års riksdagsbeslut åtnjutit, har — mena de — haft den ogynnsamma påföljd, att kapital och arbetskraft förbrukats och en industri uppmuntrats och vidmakthållits, utan att den ägt eller kunnat bereda sig den naturliga förutsättningen för sitt bestånd. Ansvar för den nuvarande ställningens allvar måste läggas på dem, som fattade 1908 års beslut i denna fråga, och ej på dem, som nu mena, att här ej vidare bör hjälpas, ty här kan ej hjälpas mer.

Såsom man av dessa uttalanden finner, intaga herrar sakkunnige en i grund och botten mycket välvillig hållning gentemot Lidköpingsgruppen. I sin mörka målning av dennas framtidsutsikter synas de emellertid förbise två omständigheter av avgörande betydelse för sakklägets bedömande.

Den ena är, att den stora rekonstruktionen år 1907 av de ifrågavarande bolagen med därtill hörande insättning i företagen av flera miljoner kronor ingalunda skedde på grund av någon undantagslagstiftning utan på grundval av den allmänna förordningen om sockerbeskattningen, som gällde från september 1906. Den undantagsställning, som sedermera av Riksdagen 1908 bereddes åt de tre mellansvenska sockerfabrikerna, kan sålunda icke hava frammanat denna industri. Den har ej heller ännu vållat kapitalförlust. Riksdagens medgivande år 1908 lät blott den lagstiftning, på vilken företagen byggts, för dessa bolag särskilt förbli gällande under 5 år — en tidsrymd, vilken, såsom vid nämnda riksdag från flera håll påpekades, måste anses alldeles för kort, då minst 10 år måste beräknas för betkulturens fulla utveckling i ny trakt.

Den andra omständighet, som herrar sakkunnige synas hava förbi-

sett, hänför sig till, huruvida de här ifrågavarande trakterna äga naturliga förutsättningar för sockerbetsodlingen. Herrar sakkunnige hava kommit till den uppfattning, att så icke är fallet.

Jämför man de av dem meddelade siffrorna rörande odlingen i dessa län med de av Kungl. Maj:t år 1908 angivna, så finner man, att visserligen betodlingen i Västergötland icke gått framåt, men däremot densamma enligt herrar sakkunniges egen beräkning i Östergötland ökats från 830 hektar till 1,370 och att betodlingen på Öland sedan dess tillkommit med omkring 870 hektar, varvid dock är att märka att hela den för Ölandsfabriken odlade arealen rätteligen år 1912 utgjorde 1,340 hektar.

Uppgiften, att Lidköpingsgruppens sockertillverkning endast utgjorde $\frac{1}{30}$ av hela rikets, hänför sig till år 1910.

Samma års officiella statistik har även legat till grund för de uppgifter om fabrikernas tillverkningsvärde, läge (m. m.), tillverkningsmängd och sockerutbyte samt betodlingens utbredning och förhållande till jordbruket, som meddelas i avdelning B av den till Kungl. Maj:ts proposition fogade utredningen om »Sockerindustri- och sockerbeskattning i Sverige».

Det är därför helt naturligt, att herrar sakkunnige byggt sin allmänna uppfattning av den mellansvenska sockerindustrin på dessa äldre uppgifter utan att tillfyllest beakta de framsteg på såväl odlingens som tillverkningens områden, som sedan blivit gjorda och som ställa den s. k. Lidköpingsgruppens framtidsutsikter i en helt annan och ljusare dager.

Om den kraftiga utveckling, som gruppens verksamhet under de senaste åren nått, vittnar det sakförhållandet, att dess betodling numera upptager fullt $\frac{1}{9}$ av motsvarande areal för hela riket, att den på dessa områden skördade betmängden utgör något över $\frac{1}{11}$ av rikets och att produktionen av råsocker uppgår till $\frac{1}{12}$ av den mängd, som frambringas inom landet.

Då herrar sakkunnige anföra, att det gynnsamma inflytande, betodlingen visat sig kunna utöva till främjande av jordkulturen och av en i allmänhet förbättrad och intensiv drift, knappast varit att spåra i någon för ifrågakommande provinsers jordbruk i dess helhet märkbar utsträckning, må häremot påpekas, att enär betan ingår såsom ett led i en ordnad växtföljd, därav följer, att den varje år med betor odlade arealen icke angiver omfånget av den under betkultur lagda jorden. För att finna arealen av denna, måste de ovan anförda siffrorna multipliceras med sju eller åtta.

Betornas sockerhalt har under år 1912 vid dessa tre fabriker i medeltal stigit till fulla 16 procent. Betskörden per hektar, som i början var ganska låg, har väsentligen ökats, så att den på den mera kultiverade jorden utgjort cirka 30 ton per hektar. Lidköpingsgruppens hela skörd av betor år 1912 utgjorde 76,204,631 kilogram, varav utvunnits 106,743 säckar råsocker.

I detta sammanhang bör framhållas, att betodlingen i Skåne krävde en tidsrymd av 18 år för att uppnå det betkvantum, som Lidköpingsgruppens odling nått efter arbete i Västergötland 9 år, i Östergötland 8 och på Öland 5 år.

Lidköpingsbolaget, som under sin tidigare period måste låta sin fabrik raffinera, dels importerat, utländskt råsocker och dels från annat håll inköpt inhemskt dylikt, ser sig numera i stånd att enbart arbeta med råsocker från de samarbetande råsockerfabrikerna.

Tack vare förbättrade tekniska anordningar hava de svårigheter, som i början yppade sig att utvinna sockret ur betorna, numera upphört.

De farhågor, åt vilka Kungl. Maj:t år 1908 liksom herrar sakkunniga nu givit uttryck, att vitbetsodlingen i de mellansvenska landskapen och på Öland saknar de förutsättningar i klimat och jordmån, som äro för densamma nödvändiga, hava alltså av den praktiska erfarenheten, särskilt under de senaste åren, blivit fullständigt vederlagda.

Vi medgiva, att betodlingens fortgång i Västergötland kan synas giva stöd för herrar sakkunnigas uppfattning. Säkra tecken tyda dock på, att intresset för denna odling just under de senaste båda åren, särskilt bland småbrukarne, blivit allt starkare och starkare.

Befolkningen såväl i Västergötland som Östergötland och på Öland har nämligen blivit allt mera genomträngd av insikten om betodlingens stora betydelse för jordbruket såväl i avseende på jordens kultur som på det ekonomiska utbytet.

Förut angivna siffror lägga tydligt ådaga, att varje pessimistisk uppfattning om betodlingens framtid i Väster- och Östergötland samt på Öland är oberättigad, så länge den åberopar där rådande förmenta, sämre naturliga odlingsvillkor. Dylik uppfattning torde i många fall bero på en förblandning av de äldre ogynnsamma förhållandena med de nu föreliggande för framtiden synnerligen löftesrika.

Sockerindustrien måste för sitt behov av råvara — betorna — äga tillgång på jord, som genom dränering, gödsling m. m. försatts i ett för odlingen gynnsamt skick. Den areal, som skall användas till betkultur, torde ock böra, såsom nyss påpekats, vara sju eller åtta gånger större än den varje år till odling använda. Vidare kräves fleråriga

ansträngningar innan kännedomen om betodlingen och de förmåner, den medför, bliver allmän i synnerhet bland de smärre brukarna. Socker-tillverkaren måste även i många fall tillhandahålla det kapital, som fordras för att få odlingen i gång. Dessa särskilda omständigheter vålla, att en följd av år måste förgå, innan sockertillverkningen på en ort kan bliva ekonomiskt lönande. I än högre grad än för andra industriella företag är det därför av vikt, att den lagstiftningsgrundval, varpå sockerindustrien vilar, är fast och icke utsatt för allt för täta rubbningar.

I allmänhet auser man, att för betodlingens behöriga ordnande i en trakt krävas minst två omlopp av växelbruket.

Lidköpingsbolaget och de båda med detta samarbetande bolagen hava först under de senaste tre à fyra åren kunnat arbeta med någon fördel. Dessa bolag tillkommo under en brytningstid, då uppfattningen, att den inhemska sockertillverkningens främsta uppgift vore att främja den svenska jordkulturen och sålunda verka som en hävstång för lantbrukets höjande, började trängas undan av en annan åskådning, som fordrade tillverkningens industrialisering utan hänsyn till jordbruket. Den förra uppfattningen krävde smärre fabriker, spridda över olika delar av landet, varest förutsättningar för betodling funnos; den senare åskådningen sätter driftens koncentrerings till färre jättefabriker såsom sitt mål, varigenom betodlingen måste koncentreras kring dessa fabriker och nedläggas på andra orter.

Man synes härvid förbise, att med den starka stegring av sockerkonsumtionen, som år från år kommer på varje individ i riket, och den samtidiga befolkningsökningen behovet av de fabriker, som nu skulle rivas eller nedläggas, kanske om ett tiotal år åter måste göra sig gällande, även om driften koncentreras.

Man finner spår av den industrialistiska uppfattningen redan vid 1905 års riksdagsförhandlingar och motsatsen mellan dem betonades yttermera i chefens för finansdepartementet förut åberopade anförande till statsrådsprotokollet år 1908.

Samma års riksdagsskrivelse förklarar emellertid, att sockerskyddet avsåge jämväl »jordbruket i de landskap», där företagen äro belägna.

Herr statsrådet och chefen för finansdepartementet har nu i sitt till Kungl. Maj:ts proposition fogade yttrande i sak helt och hållet upptagit den industrialistiska synpunkten. Han vill genom minskning av det skydd, som sockerindustrien nu åtnjuter, framtvinga en stark koncentration av driften och en därigenom ekonomiskt sett mera ändamåls-

enlig organisation av verksamheten, även om därav skulle bliva en nödvändig följd dels stor kapitalförlust för de fabriker, som måste nedläggas, och dels betodlingens inskränkning till vissa välbelägna områden.

För Lidköpingsgruppen är en dylik driftkoncentration omöjlig. Ej heller kunna nämnvärda besparingar göras på dess små administrationskostnader. Bolagens verksamhet har grundats på de förutsättningar, som angivits av äldre riksdagsbeslut. Den är sålunda byggd på betodlingens uppdrivande inom de vitt skilda delar av landet, där den nu bedrivs.

Med ett visst fog anmärka herrar sakkunniga, att »staten i sin tullagstiftning icke kan taga hänsyn till kravet på, att den, som till visst pris inköpt aktie i ett industriellt företag, skall garanteras eller skyddas för att allt framgent erhålla en viss avkastning å ett mot inköpspriset svarande kapital». Ett dylikt yrkande vore orimligt och skulle för all framtid fastlåsa tullagstiftningen. Men däremot måste det synas hårt för företag, som grundats på lag av 1902, samt under stora svårigheter och mycken kapitalnedläggning rekonstruerats 1907 på grund av ny lag av 1905, att därefter ej blott få vidkännas den inkomstminskning, som följde med tullsänkningen år 1908, utan nu 1913 stå inför utsikten till en ny tullsänkning, som kan medföra företagens ekonomiska undergång, förlust av större delen av däri nedlagda kapital, förkvävandet av en i kraftig uppblomstring stående jordbrukskultur och arbetslöshet för tusentals vid fabriker och betodlingen nu sysselsatta arbetare.

De sakkunniga, som behandlat detta ärende, hava tillsatts för utredning rörande trustväsendet i landet. Det synes oss då ganska märkligt, att deras första förslag avser en lagstiftningsåtgärd, som hotar att döda företag av mindre omfattning, vilka förut åtnjutit viss förmån just under av Riksdagen satt villkor, att de icke finge uppgå i ett större bolag.

En av herrar sakkunnige har nyligen offentliggjort en förklaring över sin uppfattning av den inverkan, som ett bifall till Kungl. Maj:ts proposition skulle hava på landets sockerindustri.

Han påpekar däri, huru sockret sedan långliga tider varit föremål för ständiga ändringar i lagstiftningen; för varje dylik ändring har klagan hörts från industriens män, att tillverkningen ej längre skulle bära sig, att betodlingen måtte nedläggas o. s. v. Efteråt har det emellertid alltid visat sig, att industrien ej blott väl kunnat bära bördan utan även alltmera utvecklats sig trots alla de föregående olycksprofetierna.

En liknande uppfattning torde vara ganska allmänt gängse, och den stöder sig på vunnen erfarenhet från äldre tider. Så länge materialbeskattning tillämpades, ägde nämligen sockerindustrien en utomordentligt stor elasticitet, som medgav påläggandet, snart sagt, år från år av allt större skattebörd, utan att detta syntes inverka på industriens utvidgning. Det ökade trycket framtvang blott en fortgående förbättring av råämnet, betans sockerhalt ökades alltjämt, och hurn snabbt lagstiftningen sökte följa utvecklingen i spåren, lyckades industrien att behålla sitt försprång.

Efter införandet år 1906 av produktsbeskattningen finnes ej längre någon dylik elasticitet. Råämnets förbättring har ej längre någon betydelse i skattehänseende för industrien. Detta vållar, att varje börda, vare sig i form av ökad skatt eller sänkt tull, måste verka omedelbart på dennas vinstmöjlighet och medelbart på betodling och arbetskostnader.

Det är väl att märka, att under hela tidsperioden 1879 till 1906, trots att skatten därunder sexdubblades, *tullen lämnades oförändrad*. Man hade då i alltför friskt minne de bedrövliga erfarenheterna från 1873 års tullsänkning för att åter vilja förnya det farliga experimentet.

År 1872 räknade den svenska sockerindustrien sex fabriker och den inhemska tillverkningen började utveckla sig, så långt som medgavs av betornas dåvarande låga sockerhalt. För att lindra de ofantligt höga levnadskostnader, som då voro rådande i Sverige liksom över hela världen, beslöt Riksdagen 1872 att sänka sockertullen med 5.6 öre pr kilogram raffinad från år 1873. En mer eller mindre omedelbar följd härav och av andra ogynnsamma omständigheter blev en ekonomisk katastrof. Och då 6 år senare, 1879, Riksdagen beslöt att återställa tullen till det forna beloppet, återstod av fabrikerne endast en, Arlöf.

Denna erfarenhet innebär en allvarlig varning, att icke utan tvingande nödvändighet rubba befintliga tullsatsen. Verkningarna av dylika rubbningar kunna bli helt andra än man avser. Vad särskilt angår de tre samarbetande sockerfabrikerne — Lidköpingsgruppen — så är det givet, att en tullsänkning nu måste för dem bli ödesdiger. Här ovan är emellertid med talande siffror styrkt, att dessa fabriker förlagts i trakter, som äga goda förutsättningar för en framgångsrik betodling, och de senaste årens erfarenhet visar även, att de numera förmå att ekonomiskt bära sig under för dem nu gällande tull- och skattelagstiftning.

Vi anse oss därför böra taga fasta på de varma ord, med vilka herrar sakkunniga uttalat sitt beklagande av, att dessa fabriker, enligt deras övertygelse, ej *kunna* hjälpas och därför ej heller *böra* hjälpas.

Det är här visat, att de kunna hjälpas, de böra då ock hjälpas och icke genom ny lagstiftning stjälpas.

Med stöd av vad vi ovan anfört få vi vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte med avslag å Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 35 om sänkning av tullen å socker bifalla Kungl. Maj:ts nådiga proposition nr 43 att skatten för vid fabrikerna i Lidköping, Liuköping och Mörbylånga tillverkat socker måtte utgå med 13 öre pr kilogram under fem år från och med den 1 januari 1914.

Stockholm den 19 februari 1913.

C. Cedercrantz. *Klas Malmborg.* *P. Valerius Olsson.*

Fabian De Geer. *Herman Fleming.* *Aug. Bellinder.*

Gunnar Ekelund. *Carl Boberg.*
